

fons de mar

Peixos, crustacis, mol·luscos i altres espècies marines

© De l'edició: Acadèmia Valenciana de la Llengua

© De les imatges: els autors i propietaris

Edita: Publicacions de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua

Avinguda de la Constitució, 284 - 46019 València

avl@gva.es – www.avl.gva.es

Disseny i maquetació: Esperança Martínez

Impressió: La Imprenta CG

DL: V-3721-2021

Presentació	5
Peixos	7
Crustacis	26
Mol·luscos	30
Equinoderms	35
Rèptils	35
Urocordats	35
Cnidaris	35

Presentació

La mar, la mar Mediterrània, ha estat present en la nostra institució des dels inicis de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua. No debades, la primera publicació de la nostra col·lecció Recerca, allà per l'any 2005, va ser precisament la reedició del llibre d'Alfred Ayza *El món mariner de Peníscola*. Però no ha sigut l'única publicació de l'AVL dedicada a la matèria. Dins de la mateixa col·lecció Recerca, en 2008 vam editar el treball *Llengua d'arraix. La parla almadravera valenciana*, un estudi de Francesc-Xavier Llorca Ibi sobre la pràctica tradicional i el llenguatge peculiar d'esta modalitat de pesca. Finalment, l'any 2009, integrat en la col·lecció Lèxics, l'AVL va publicar, en doble format tríptic i fitxa col·leccionable, un senzill material divulgatiu sobre el lèxic del peix i del marisc.

En esta ocasió, l'Acadèmia Valenciana de la Llengua presenta un treball, també de caràcter divulgatiu, però d'abast molt més ampli, per a donar a conèixer els noms de les principals espècies animals comercialitzades en les nostres confraries de pescadors. La publicació que teniu en les mans, *Fons de mar. Peixos, crustacis, mol·luscos i altres espècies marines*, es basa en un extens i minuciós estudi —impulsat per la Secció de Foment de l'AVL— dels professors de la Universitat d'Alacant Antoni Mas i Maria Àngels Sempere, amb què l'AVL vol contribuir a fixar els noms en valencià dels productes comercials de la mar.

Petromyzon marinus

llamprea
lamprea

Hexanchus griseus

bocadolça
cañabota gris

Lamna nasus

marraix / marraix del nord
marrajo sardinero

Isurus oxyrinchus

solraig / marraix
marrajo

Cetorhinus maximus

pelegrí
peregrino

Squatina squatina

àngel / escat
angelote

Alopias vulpinus

rabosa
pez zorro

Galeus melastomus

moixina
pintarroja bocanegra

Scyliorhinus canicula

gat
pintarroja

Scyliorhinus stellaris

gatvaire
alitán

Peixos

Prionace glauca

tintorera
tintorera / caella

Mustelus mustelus

mussola
musola

Galeorhinus galeus

caçó
cazón

Sphyrna zygaena

peix martell
pez martillo / cornuda

Oxynotus centrina

porc marí
cerdo marino

Squalus acanthias

agullat
mielga

Etmopterus spinax

negret
negrito

Squalus blainville

agullat xato
galludo

Centrophorus granulosus

quelve
quelve

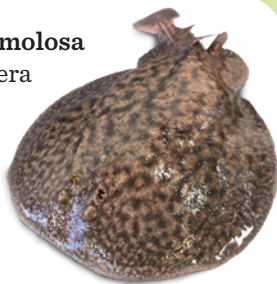
Deania calcea

tollo
tollo pajarito

Torpedo marmorata

vaca tremolosa
tembladera

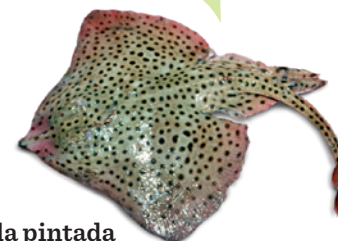
Raja asterias

rajada escrita
raya estrellada

Raja montagui

rajada pintada
raya pintada

Raja clavata

rajada clavellada
raya de clavos

Raja oxyrinchus

caputxó
picón

Dasyatis pastinaca

escurçana /
escurçó
chucho

Gymnura altavela

mantellina
mantellina

Myliobatis aquila

milana / milà
águila marina

Dasyatis violacea

escurçana violeta
raya látigo / violeta / pastinaca violeta

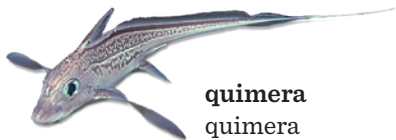
Pteromylaeus bovinus

milana bisbe / bisbe
peje obispo

Peixos

Chimaera monstrosa

quimera
quimera

Sardina pilchardus

sardina
sardina

Sardinella aurita

alatxa
alacha

Sprattus sprattus

amplioia
espadín

Alosa fallax

saboga
alosa

Engraulis encrasicolus

aladroc / seitó
boquerón / anchoa

Argentina sphyraena

peix de plata
peón

Scomberesox saurus

agulla tonyinera
paparda

Belone belone

agulla
aguja

Cheilopogon heterurus

oroneta
pez volador

Synodus saurus

fardatxo / quetsémper
lagarto

Conger conger

congre
congrío

Hippocampus hippocampus

cavallet de mar
caballito de mar

Coryphaena hippurus

llampuga
lampuga

Anguilla anguilla

anguila
anguila

Zeus faber

gall
pez de San Pedro

Hoplostethus mediterraneus

peix rellotge
reloj mediterráneo

Muraena helena

morena
morena

Macroramphosus scolopax

trompeter
trompetero

Lampris guttatus

llampuga reial
luna real / gitana

Peixos

Trachyrincus scabrus

titolot / cua de rata
pez conejo / pez rata

Merluccius merluccius

lluç
merluza

Trisopterus luscus

mòllera
faneca

Micromesistius poutassou

abadeget / bacallaret / maire
bacaladilla

Phycis phycis

**mòllera roquera /
bròtola de roca / furó de roca**
bròtola de roca

Phycis blennoides

**mòllera de fang /
bròtola de fang / furó de fang**
bròtola de fango

Molva molva

**llengua d'abadejo /
mamona**
maruca

Molva dypterygia

escolà
maruca azul / arbitán

Cepola rubescens

veta / cinta
pez cinta

Capros aper

xavo / gallet
ochavo

Polyprion americanus

xerna / dot
cherna

Epinephelus costae

dot
falso abade

Epinephelus marginatus

mero
mero

Serranus cabrilla

serrà
cabrilla

Serranus scriba

vaca serrana
serrano

Serranus atricauda

vaca imperial
serrano imperial

Anthias anthias

forcadella
andoriña

Epigonus telescopus

peix telescopi
tomás

Dicentrarchus labrax

llobarro
lubina / róbalo

Dicentrarchus punctatus

baila
baila

Peixos

Pomatomus saltatrix

golfaàs / tallahams
anjova

Caranx rhonchus

sorella
jurel real

Naucrates ductor

pàmpol
pez piloto

Seriola dumerili

lletxola / cèrvia
pez de limón

Trachurus mediterraneus

sorell blanc
jurel mediterráneo

Trachurus trachurus

sorell blau
jurel

Trachurus picturatus

sorell negre
chicharro

Lichia amia

palomida / palometó
palometón

Trachinotus ovatus

palometa
palometa blanca

Campogramma glaycos

lletxa / lliri
lirio

Brama brama

castanyola
japuta / palometa

Pomadasys incisus

roncador
roncador

Plectorhinchus mediterraneus

xerla morruda
burro / roncador

Argyrosomus regius

corbina / reig
corvina

Umbrina cirrosa

corball
verrugato

Sciaena umbra

corba
corvallo

Umbrina ronchus

corball fosc
verrugato fusco

Mullus barbatus

moll de fang
salmonete de fango

Apogon imberbis

moll reial
salmonete real

Mullus surmuletus

moll de roca
salmonete de roca

Sparus aurata

orada
dorada

Pagrus auriga

pagre ratllat
urta

Pagrus caeruleostictus

pagre reial
pargo de puntos azules

Pagrus pagrus

pagre
pargo

Pagellus bellotii

pagell de taca roja
breca chata

Diplodus annularis

esparralló
raspallón

Diplodus cervinus

sarg imperial / sarg reial
sargo breado

Diplodus sargus

sarg
sargo

Diplodus puntazzo

morruda
sargo picudo

Diplodus vulgaris

vidriada
mojarra

Dentex dentex

déntol
dentón / dentón europeo

Dentex gibbosus

sama
sama de pluma

Boops boops

boga
boga

Lithognathus mormyrus

mabre
herrera

Pagellus erythrinus

pagell
breca

Pagellus acarne

besuc
aligote

Sarpa salpa

salpa
salema

Spondyliosoma cantharus

xopa
chopa

Pagellus bogaraveo

besuc de la taca
besugo

Oblada melanura

oblada
oblada

Peixos

Centracanthus cirrus

gerret imperial
caramel imperial

Spicara maena

xucla / sucla
chucla

Spicara smaris

gerret
caramel

Labrus merula

tord negre
tordo negro

Labrus viridis

tord verd
tordo verde

Labrus bergylta

tord grívia
maragota

Coris julis

donzella
julia

Trachinus araneus

aranya de roca
araña

Trachinus radiatus

aranya negra
víbora

Trachinus draco

aranya vera / aranya blanca
escorpión

Lepidopus caudatus

sabre
pez cinto / sable plateado

Scomber scombrus

cavalla / verat
caballa

Scomber japonicus

bis
caballa del sur / estornino

Scomber colias

vísol
estornino del Atlántico /
caballa del sur

Sarda sarda

bonítol
bonito

Thunnus thynnus

tonyina
atún rojo /
atún de aleta azul

Katsuwonus pelamis

bonítol de ventre ratllat
listado / bonito de ventre rayado

Thunnus alalunga

bacora
atún blanco /
bonito del norte /
albacora

Euthynnus alletteratus

bacoreta
bacoreta

Auxis rochei

melva
melva

Peixos

Tetrapturus belone

marlí / agulla imperial
aguja de pico corto

Gymnamodytes semisquamatus

sonso del nord
saltón

Xiphias gladius

emperador / peix espasa
emperador / pez espada

Gobius niger

burro
chaparrudo

Blennius ocellaris

bavosa
torillo

Aphia minuta

xanguet
chanquete

Uranoscopus scaber

rata
miracielo

Stromateus fiatola

pàmpol pudent
pámpano

Pseudaphya ferreri

morrulla
cabotí

Sphyraena sphyraena

espet
espetón

Centrolophus niger

negret / trollo
romerillo

Hyperoglyphe perciformis

besuc negre
rufo derivante / viudo

Schedophilus ovalis

trollo ovalat
rufo imperial

Mugil cephalus

llissa cabuda
múgil

Chelon labrosus

llissa vera
lisa

Liza aurata

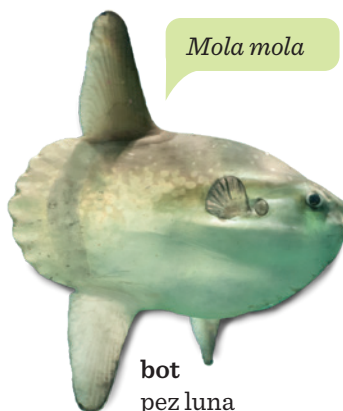
llissa galta-roja
galupe / lisa

Oncorhynchus mykiss

truita
trucha arco iris

Mola mola

bot
pez luna

Balistes carolinensis

ballesta
pez ballesta

Salmo salar

salmó
salmón / salmón atlántico

Peixos

Halobatrachus didactylus

peix gripau
pez sapo

Lophius piscatorius

rap blanc
rape blanco

Lophius budegassa

rap negre
rape negro

Atherina boyeri

xecllet
pejerrey

Helicolenus dactylopterus

penegal
gallineta

Scorpaena porcus

escorpa / rascassa
rascacio

Atherina presbyter

moixonet
abichón

Scorpaena elongata

gallineta rosada
gallineta rosada

Scorpaena notata

**escorpa de roca /
escórpora de roquer**
escórpora

escorpa / gallineta roja
cabracho

Trigla lyra

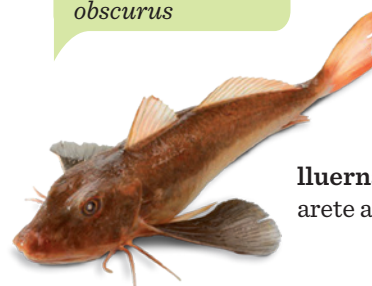
garneu
garneo

Chelidonichthys cuculus

rafet
arete

Chelidonichthys obscurus

lluerna fosca
arete aletón

Eutrigla gurnardus

viret
perelón / borracho

Lepidotrigla dieuzeidei

clavilló
cabete

Lepidotrigla cavillone

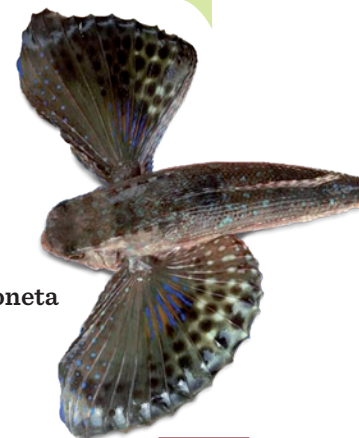
cabet
cabete

Lepidotrigla microptera

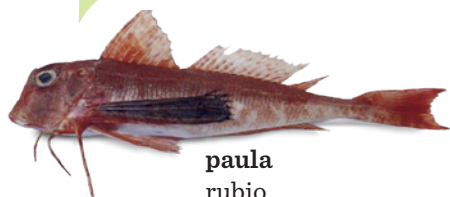
cabet d'escata
cabete

Dactylopterus volitans

soliguer / oroneta
golondrina

Chelidonichthys lastoviza

paula
rubio

Peristedion cataphractum

malarinat
armado

Peixos

Citharus linguatula

palaia
solleta

Scophthalmus rhombus

rémol
rémol

Psetta maxima

rémol empetxinat
rodaballo

Lepidorhombus whiffiagonis

palaia bruixa
gallo del norte

Arnoglossus laterna

peluda vera
serrandell

Bothus podas

pedaç / tacó
poda

Arnoglossus thori

peluda borda
peludilla

Arnoglossus imperialis

peluda imperial
peluda imperial

Lepidorhombus boscai

peluda de randa
gallo

Pleuronectes platessa

palaia anglesa
solla

Buglossidium luteum

llenguado menut
tambor

Dicologlossa cuneata

llenguadina
acedía

Microchirus azevia

llenguado bord
soldado

Microchirus variegatus

llenguado pelut
golleta

Solea lascaris

llenguado d'arena
lenguado de arena

Solea solea

llenguado
lenguado europeo

Synaptura cadenati

llenguado tigre
lenguado de Guinea

Synaptura lusitanica

llenguado portugués
lenguado portugués

Austroglossus pectoralis

llenguado del Cap
lenguado del Cabo

Pollicipes pollicipes

percebe / peu de cabra
percebe

Squilla mantis

galera
galera

Aristeus antennatus

**gamba roja / gamba rosada /
gamba ratllada**
gamba roja

Aristaeomorpha foliacea

xoriço / gamba roja
chorizo / langostino moruno

Plesiopenaeus edwardsianus

roig / gambot
carabinero

Penaeus kerathurus

llagostí
langostino mediterráneo

Parapenaeus longirostris

gamba blanca
gamba / gamba blanca /
gamba de altura

Penaeopsis serrata

gambeta
gamba

Solenocera membranacea

gamba borda
gamba

Pasiphaea sivado

gambosí blanc
camarón blanco

Pasiphaea multidentata

gambeta blanca
camarón cristal

Plesionika martia

gamba panxuda
camarón marcial

Alpheus glaber

gamba de pinça grossa
quisquilla de pinzas

Plesionika edwardsii

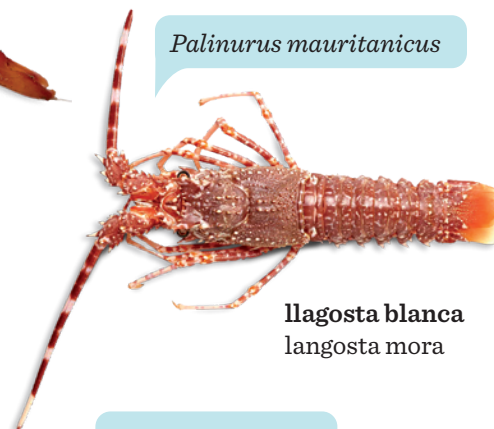
carabiner
camarón soldado

Palinurus elephas

llagosta roja
langosta

Palinurus mauritanicus

llagosta blanca
langosta mora

Crangon crangon

gamba d'alguer
camarón meridional

Crustacis

Scyllarus arctus

cigala / cigaleta
santiaguíño

Scyllarides latus

cigala reial
cigarra

Nephrops norvegicus

cigala / escamarlà
cigala

Homarus gammarus

llamàntol / gramàntol
bovagante europeu

Galatheididae

sastre
sastre

Munida rugosa

xinxà
sastre

Paromola cuvieri

cranc d'aranya /
carranc d'aranya
centolla de fondo

Calappa granulata

pessic
cangrejo real

Maja squinado

cabra
centolla / centollo

Carcinus aestuarii

cranc d'arena / carranc d'arena
cangrejo mediterráneo

Callinectes sapidus

cranc blau / carranc blau
cangrejo azul

Liocarcinus arcuatus

nècora roja
cangrejo

Liocarcinus depurator

cranc de terra / carranc de terra
falsa nécora

Necora puber

nècora negra
nécora

Chaceon mediterraneus

cranc roig / carranc roig
cangrejo rojo

Geryon longipes

cranc de fonera / carranc de fonera
cangrejo rojo mediterráneo

Eriphia verrucosa

cranc pelut / carranc pelut
cangrejo moruno

Pachygrapsus marmoratus

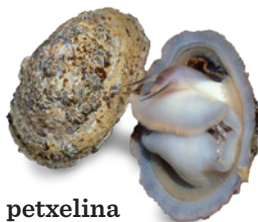
cranc de roca / carranc de roca
juyón

Haliotis tuberculata

orella de mar
oreja de mar

Patella caerulea

petxelina
lapa

Semicassis granulata

botzina
casco acanalado

Cassidaria echinophora

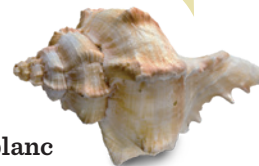
elm
casco

Littorina littorea

baldufa
bígaro

Phyllonotus trunculus

corn blanc
busano

Bolinus brandaris

caragol punxós
cañadilla

Arca noae

arca de Noé
arca de Noé

Stramonita haemastoma

corneta de roca
boca roja

Ensis arcuatus

navalla
navaja

Donax trunculus

tellerina
coquina

Mytilus galloprovincialis

clòtxina /
musclo
mejillón

Glycymeris violacescens

petxinot de la sang
almeja tonta

Glycymeris pilosa

petxinot pelut
almendra peluda

Ostrea edulis

ostra
ostra

Glycymeris glycymeris

petxina negra
almendra de mar

Pinna nobilis

nacra
nacra

Pecten maximus

vieira
vieira / venera

Aequipecten opercularis

xel
volandeira

Pecten jacobaeus

petxina de pelegrí
concha de peregrino

Acanthocardia echinata

escopinya gran
carneiro

Acanthocardia tuberculata

escopinya ratllada
corrucu / langostillo

Cerastoderma glaucum

catxel / berberetxo
berberecho verde

Ruditapes decussatus

cloïssa
almeja fina

Venus casina

rossellona
almeja casera

Callista chione

petxina lluenta
almejón

Venus verrucosa

escopinya gravada
escupiña grabada

Chamelea gallina

xirla
chirla

Mactra estultorum

ou
almeja huevo

Spisula subtruncata

escopinya blanca
almeja blanca / clicla

Sepia officinalis

sépia / sípia
sepia / choco / jibia

Sepia elegans

sepió
choquito

Sepia orbignyana

sépia de la punxa
choquito picudo

Alloteuthis subulata

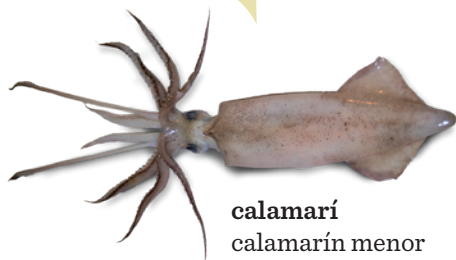
calamaret
calamarín picudo

Loligo vulgaris

calamar
calamar

Alloteuthis media

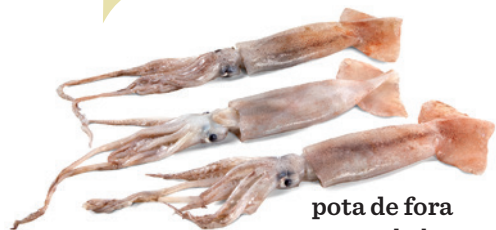
calamarí
calamarín menor

Loligo forbesi

calamar de fons
calamar veteado

Todarodes sagittatus

pota de fora
volador

Illex coindetii

pota de terra
volador

Sepiola rondeleti

polpeta
globito

Octopus vulgaris

polp roquer
pulpo

Octopus macropus

polpa
pulpo patudo

Eledone moschata

polp mesquer
pulpo almizclado

Eledone cirrhosa

polp blanc
pulpo blanco

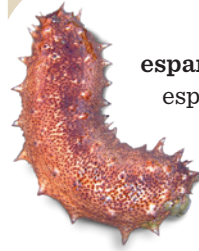
Equinoderms

Holothurioidea

llongo / llonguet
cohombro de mar

Parastichopus regalis

espardenya
espardeña

Parastichopus tremulus

espardenya fosca
cohombro rojo

Asteroidea

estrela de mar
estrella de mar

Arbacia lixula

**eriçó negre / bogamarí negre /
garota negra**
erizo negro

Paracentrotus lividus

eriçó / bogamarí / garota
erizo de mar

Echinus melo

**eriçó de fons /
bogamarí de fons /
garota de fons**
erizo europeo

Rèptils

Testudinata

tortuga
tortuga

Urocordats

Microcosmus vulgaris

llima
buñuelo de mar

Cnidaris

Anemonia sulcata

ortiga de mar
ortiguilla

ACADÈMIA
VALENCIANA
DE LA
LLENGUA